

Interreg
Baltic Sea Region

Co-funded by
the European Union

CIRCULAR ECONOMY
Change(K)now!

2026

Vadlīnijas atkārtoti lietojamu trauku depozīta sistēmas ieviešanai - kopsavilkums

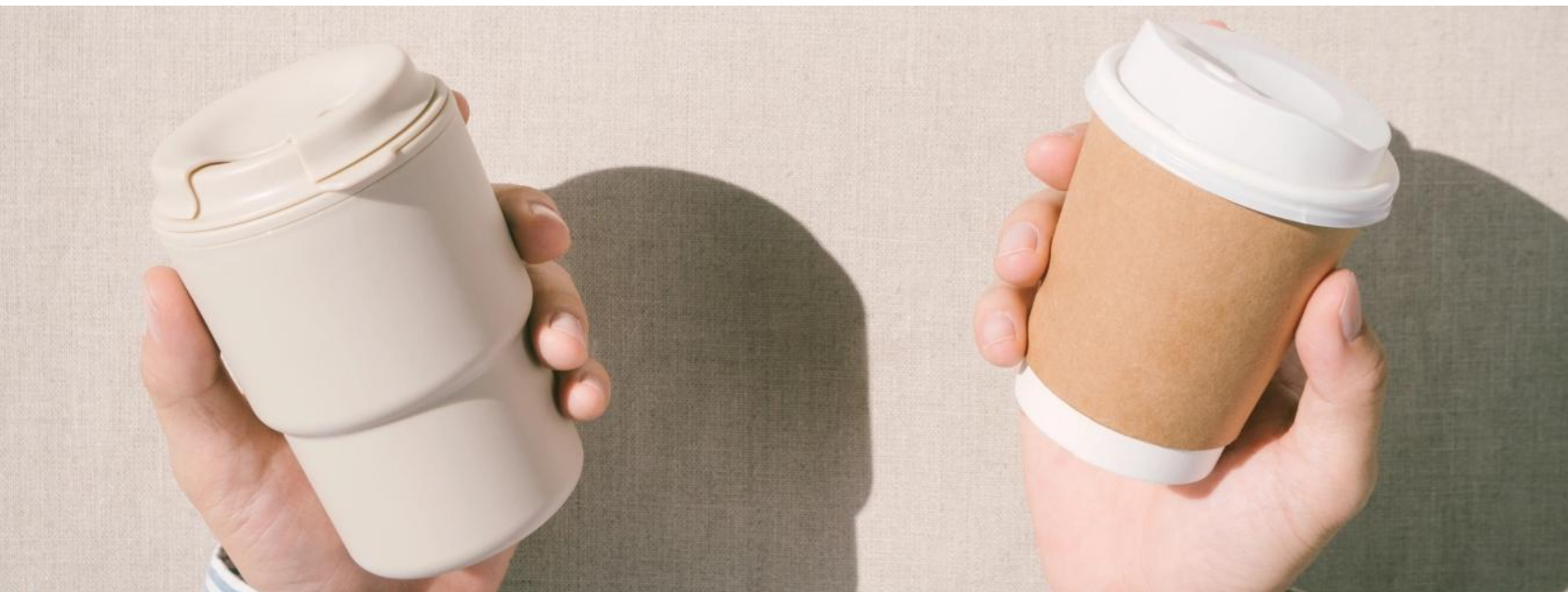
Projekta nosaukums: Projekts "Mainies tagad! Domāšanas veida maiņa no vienreizējas izmantošanas uz aprites vai daudzkārtējas izmantošanas pārtikas piegādes sistēmām Baltijas jūras reģiona pilsētās." - "Change (K)now!"

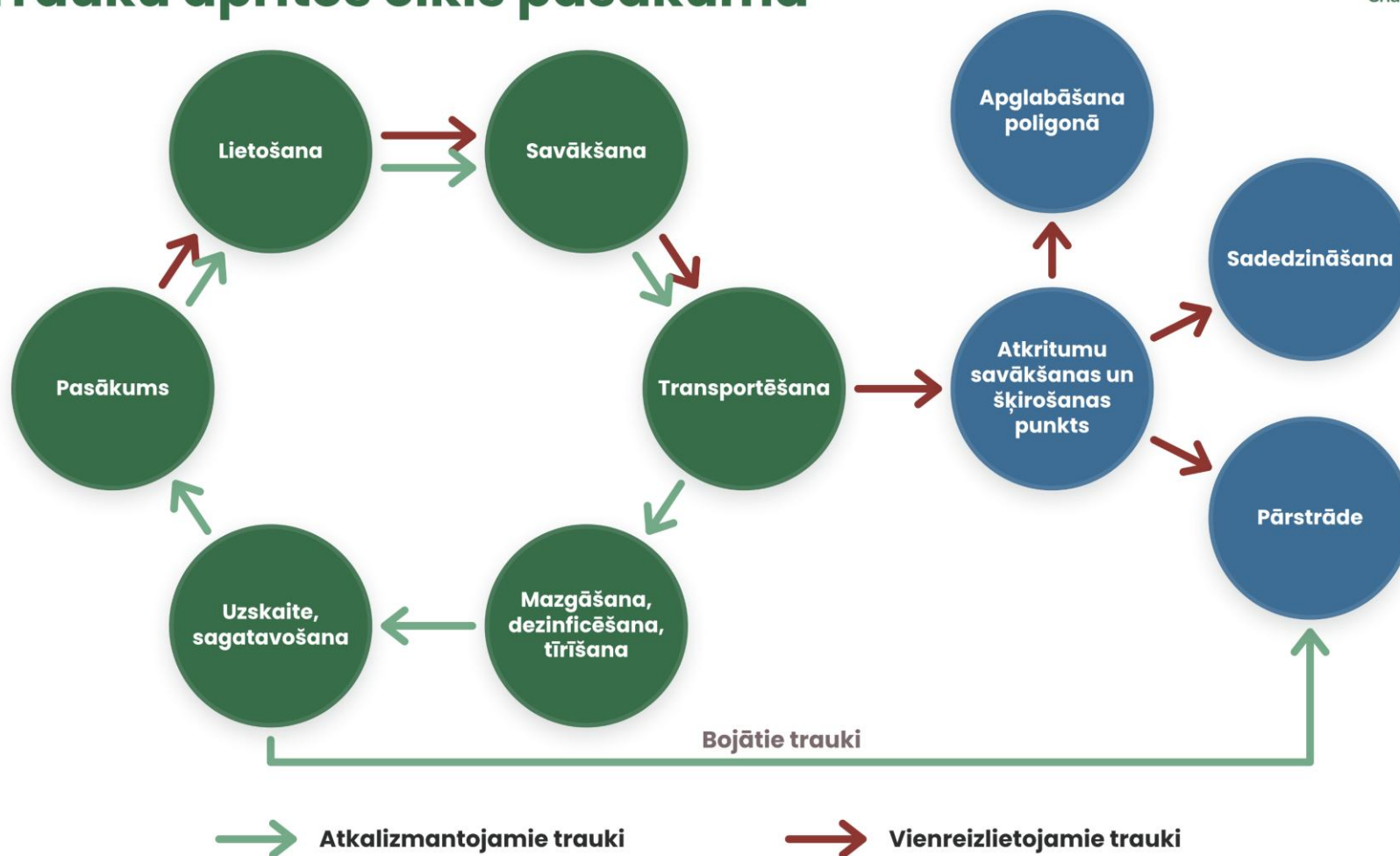
: Parradee Kietsirikul from Getty
s

Vadlīnijas attiecināmas uz atkalizmantojamām glāzēm un citiem traukiem, primāri orientējoties uz organizatoriskajiem aspektiem atkalizmantošanas sistēmu ieviešanā pasākumu rīkošanā gan publiskajā, gan privātajā sektorā.

Vadlīnijas veidotas balstoties uz līdzšinējo praksi Latvijā, Projekta partneru pieredzi, kā arī labāko praksi Eiropā.

Trauku aprites cikls pasākumā

Alternatīvās izvēles trauku atkalizmantošanas sistēmas efektivitātes uzlabošanai

MĒRĶIS

Trauku atkalizmantošanas sistēmas jēga — vides ieguvumi, kas sākas no 7. tās lietošanas reizes. Tas nozīmē, ka ilgtermiņā sistēmai jānodrošina vismaz 85% atgriešanas līmenis.

IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

Trauku lietotājiem jābūt motivācijai atgriezt

Depozīta maksa ir motivējoša

Depozīta atmaksa ir ērta

Trauks nemotivē ņemt to līdzī kā suvenīru

Dzērienu lietotājiem jābūt ērtām iespējām to izdarīt

Nodošanas punkts ir zināms

Nodošanas punkts ir tuvu

Pieņemamas rindā gaidīšanas laiks

Biznesā iesaistītajiem jāmazina motivācija pēc vairāk neatdotajiem traukiem

No operatoru un tirgotāju perspektīvas neatdotie trauki ir pārdotie trauki ar labu uzcenojumu.

ALTERNATĪVIE RISINĀJUMI

Optimāli — 2 eiro ar pilnu atmaksu pie trauka atgriešanas.

Iespējami daudz atgriešanas veidu — skaidrā naudā, uz bankas kartes caur termināli, uz bankas kartes ar aplikāciju, vai ieturot maksu tikai tad, ja glāze noteiktā laikā netiek atgriezta.

Nav uzdrukāts ar pasākumu saistīts saturs, kas neļauj glāzi izmantot citos pasākumos.

Pietiekoši informatīvie materiāli, lai katrs apmeklētājs uzreiz zinā, kur traukus nodot.

Vēlams pie katra tirgotāja vai līdz 100 m rādiusā jeb 1 minūtes gājiena attālumā.

Ideālā variantā nodošana gan pie tirgotājiem, gan atsevišķā stendā.

Pēc starptautiskām vadlīnijām 1 savākšanas darbinieks uz 1000 apmeklētājiem. Bet atkarīgs no plūsmas intensitātes un sadalījuma dienas laikā.

Alternatīvas trauku atstāšanas vietas, piemēram, ziedoju urnas.

Striktas prasības operatoriem un tirgotājiem pēc pietiekošas apmeklētāju informēšanas par nodošanas vietām, pietiekošas kapacitātes savākšanas vietām, lai gaidīšana rindā nepārsniedz 1 minūti.

Alternatīvs risinājums — samazināt depozīta maksu, samazinot peļņu no neatdotajiem traukiem, bet tas saistīts arī ar apmeklētāju motivācijas samazināšanos traukus atdot.

Ieteicamie atkalizmantojamo trauku depoziņa sistēmu scenāriji no organizatora perspektīvas

Piemērotākais sistēmas veids mainās līdz ar pasākuma lielumu, ēdinātāju skaitu un to izvietojumu — no maziem lokāliem pasākumiem līdz ļoti lieliem, daudzpunktu norisēm.

→ Piemērotā sistēma mainās līdz ar pasākuma lielumu un ēdinātāju izvietojumu

■ Decentralizēta pieeja — izvēle pie ēdinātāja ■ Centralizēta depoziņa sistēma — viens operators

Trauku atkalizmantošanas sistēmas izvēle no ēdinātāja perspektīvas

Kā pasākumu un ielu tirdzniecības ēdinātājam izvēlēties piemērotāko atkalizmantojamo trauku risinājumu — atkarībā no tā, vai sistēmu nosaka pasākuma organizators.

? **Vai pasākuma organizators nosaka atkalizmantošanas sistēmu un operatoru?**

JĀ — SISTĒMA NOTEIKTA

• **RĪCĪBA**

Jānoslēdz līgums ar operatoru un jāievēro līguma noteikumi.

SVARĪGI

- Savlaicīgi prasīt operatoram instrukcijas un apmācību.
- Savlaicīgi paredzēt priekšapmaksas līdzekļus par servisu un iemaksas līdzekļus par depozīta maiņas naudu.

? **NĒ — un cik bieži notiek ielu tirdzniecība?**

NOTIEK RETI

• **RĪCĪBA**

Jāizvēlas trauku nomas operators un jānoslēdz līgums.

SVARĪGI

- Savlaicīgi noslēgt līgumu un paredzēt līdzekļus. Izvēlēties vienkāršāko un lētāko trauku nomas risinājumu.

NOTIEK BIEŽI

• **RĪCĪBA**

Jāizvērtē iespējas iegādāties savu atkalizmantojamo trauku krājumu.

SVARĪGI

- Jānodrošina trauka specifikācijai atbilstoša mazgāšanas tehnika un žāvēšanas iespējas.

BIEŽI + PASTĀVĪGI PARTNERI

• **RĪCĪBA**

Ar lokāļiem partneriem jāizvērtē iespēja veidot savu kopīgu sistēmu (piemēram, vienas ielas ēdinātāji).

SVARĪGI

- Kopīgi saplānot iegādāt un glabāt trauku krājumus un kopīgi nodrošināt trauka specifikācijai atbilstošu mazgāšanas tehniku un žāvēšanas iespējas.

Partneru un sistēmas izvēle

Seši soļi, kas jāveic, izvēloties atkalizmantošanas sistēmas operatoru un vienojoties ar sadarbības partneriem.

1

APJOMS UN MODELIS

Noteikt plānoto pasākuma apjomu un atbilstošāko atkalizmantošanas sistēmas modeli.

2

OPERATORA IZVĒLE

Izvēlēties atkalizmantošanas sistēmas operatoru laikus. Jāsaskaņo pieejamie trauku apjomi, mazgāšanas iespējas, loģistikas nosacījumi un sadarbības noteikumi ar ēdinātājiem.

Termiņš: vismaz 1 mēnesi pirms pasākuma; pašvaldības gadījumā (depozīta sistēmas operators) — vismaz 6 mēnešus pirms.

3

ATBILSTĪBAS APLIECINĀJUMS

Saņemt apliecinājumu no atkalizmantošanas sistēmas operatora par atbilstību saistošajām prasībām attiecībā uz traukiem un mazgāšanas iespējām.

4

IZMAKSAS UN IEPIRKUMS

Jāsaskaņo izmaksas ēdinātājiem un organizatoram. Ja tiek plānoti operatora organizēti centralizēti trauku savākšanas punkti, jāveic iepirkums.

5

LĪGUMS AR OPERATORU

Noslēgt līgumu ar operatoru, kurā skaidri atrunāts trauku aprites plāns, informēšanas sistēma un ziņošana par trauku atgriešanas līmeni.

6

LĪGUMI AR ĒDINĀTĀJIEM

Sekot, lai tiktu noslēgti līgumi ar ēdinātājiem, kuros depozīta trauku lietošana noteikta kā obligāta.

Sankcija par neievērošanu — nekavējoša darbības pārtraukšana.

Trauku aprites plāns un komunikācijas sagatavošana

Kā saplānot trauku plūsmu pasākumā un savlaicīgi sagatavot skaidru, vizuāli konsekventu informāciju apmeklētājiem.

TRAUKU APRITES PLĀNS

1

TRAUKU SKAITA APRĒĶINS

Aprēķināt nepieciešamo trauku skaitu saskaņā ar atkalizmantošanas sistēmas operatora norādēm.

2

NODOŠANAS PUNKTU IZVIETOJUMS

Noteikt nodošanas punktu skaitu un atrašanās vietu, saskaņojot ar operatoru. Ieteicams pie ēdinātājiem un pie katras izejas un ēdināšanas zonas centrā.

Nodošanas punkti **jāiezīmē pasākuma kartē.**

3

ELASTĪGI NORĒĶINI

Paredzēt vismaz divas norēķinu metodes — skaidru naudu un bankas karti, ideālā gadījumā arī mobilo aplikāciju (piem., Dpays).

Jānodrošina pietiekami sīknaudas krājumi.

KOMUNIKĀCIJAS SAGATAVOŠANA

1

SKAIDRS PAZIŅOJUMS

Mājaslapā, biļetēs un sociālajos tīklos: „Šajā pasākumā darbojas depožīta trauku sistēma – nodod trauku un saņem 2 EUR atpakaļ.”

Jo vienkāršāk un konkrētāk — **jo labāk.**

2

VIZUĀLIE MATERIĀLI

Plakāti un stendu norādes ar skaidru piktogrammu un tekstu latviešu un angļu valodā.

3

VIZUĀLĀ KONSEKVENCE

Vienādas krāsas, piktogrammas un teksti visos stendos visā pasākuma teritorijā.

Jābūt saredzamiem **no abām pusēm un no attāluma.**

4

QR KODI

QR kodi uz norādēm vai traukiem ar saiti uz īsu sistēmas aprakstu — ātra atbilde tālruņa ekrānā.

Pasākuma laikā

Trīs uzraugāmās jomas, kas nodrošina depozīta sistēmas nevainojamu darbību pasākuma norises gaitā.

1

DEPOZĪTS BEZ IZŅĒMUMIEM

Katrs ēdinātājs iekasē depozītu par katru ēdienu vai dzērienu, kas pasniegts atkārtoti lietojamā traukā — bez izņēmumiem, izņemot gadījumus, kad pircējs nāk ar savu glāzi.

Ja ēdinātājs neievēro līguma saistības — **jāsauc pašvaldības policija.**

2

PERSONĀLA SAGATAVOTĪBA

Jāseko, lai personāls darbojas atbilstoši izvēlētajai sistēmai un pirms pasākuma ir apmācīts: kā iekasēt un atmaksāt depozītu, ko darīt ar bojātiem traukiem, kur novirzīt apmeklētāju uz tuvāko nodošanas punktu.

Visvairāk jautājumu — **pirmajā pasākuma stundā.** Personālam jābūt gatavam uzreiz.

3

ZIEDOŠANAS KASTES (JA IZVEIDOTAS)

Papildu konteineri, kur apmeklētājs var atstāt trauku bez depozīta atmaksas. Jāuzrauga, lai tās regulāri tiek iztukšotas, un jābūt drošām pret negodprātīgu izņemšanu.

Apsverama izvēle, **saskaņojot ar operatoru**, ja grūti sasniegt augstus atgriešanas rādītājus.

Pēc pasākuma

Noslēguma soļi, kas nodrošina trauku atgriešanos aprītē un ļauj uzlabot sistēmu nākamajam pasākumam.

1

TRAUKU SAVĀKŠANA

Jāseko, lai tiktu savākti visi atlikušie trauki visā pasākuma teritorijā un nogādāti mazgāšanai 72 stundu laikā.

2

ZUDUMU UZSKAITE

Jāseko, lai operators saskaita atdotos un neatdotos traukus, aprēķina atgriešanas procentu un ziņo pasākuma organizatoram.

Ja zudumu līmenis **pārsniedz 20%** — vērts analizēt iemeslus: slikti izvietoti savākšanas punkti, nepietiekama informēšanas sistēma vai citi iemesli.

3

FINANŠU NORĒĶINI

Jāseko, lai ēdinātāji un operatori izpilda savstarpējās līgumu saistības.

4

PĒCPASĀKUMA DISKUSIJA

Diskusijas ar ēdinātājiem, personālu un operatoru par to, kas sistēmā darbojās labi un kas nākamreiz jāuzlabo.